

Undervisningsportefølje

PÆDAGOGISK UDDANNELSE, UDVIKLINGSARBEJDE OG ADMINISTRATION	3
Formel pædagogisk uddannelse	3
Projektsamarbejde vedr. undervisning	3
Udvikling af uddannelser og undervisningsmaterialer	4
Pædagogisk grundholdning og udfordringer	5
SAMMENFATTENDE OVERSIGT OVER UNDERVISNING OG VEJLEDNING	6
Københavns Universitet	7
Syddansk Universitet	7
CBS København	10
Islands Universitet	10
Gæsteundervisning	11
BESKRIVELSE AF ENKELTE FAG	12
Københavns Universitet	12
- Basissprog	12
- "Stadt"	12
- Mundtlig sprogfærdighed	12
Syddansk Universitet	12
- Mundtlig kommunikation 1	12
- Mundtlig kommunikation 3	13
- Erhvervs kommunikation 1	13
- Erhvervs kommunikation 2	14
- Tysk markedsforhold	14
- Tysk Virksomhedskommunikation I: Teori og metode	15
- Tekstforfatning	15
	1

Erla Hallsteinsdóttir

- Dansk-tysk Kommunikation i praksis: Tekstforfatning og oversættelse	15
- Texte	16
- Tysk interkulturel faglig formidling og interaktion (oversættelse)	16
- "Deutsche Sprache – schwere leichte Sprache": at forstå tysk-danske sprogkontraster og -ligheder	16
- Tekstlingvistik	17
- Leksikologi og leksikografi	17
- Introduktion til lingvistik	18
- Sprogbeskrivelse II	18
- Det tyske sprogs morfologi	19
CBS København	19
- Sprogkundskab I, III og IV	19
Islands Universitet	19
- Tysk sprogvidenskab	19
- Fremmedsprogsdidaktik ved Islands Universitet: tysk in Island – nye medier i tyskundervisningen	19
Fagrelevant privatundervisning	19

Pædagogisk uddannelse, udviklingsarbejde og administration

Formel pædagogisk uddannelse

I min MA-uddannelse ved Universitetet i Leipzig indgik et hovedfag: *Tysk litteratur og sprogvidenskab* (Germanistik) og to bifag: *Oversættelsesteori* (Übersetzungswissenschaft) og *Fremmedsprogsdidaktik for tysk som Fremmedsprog* (Deutsch als Fremdsprache). Hele uddannelsen var normeret til 5 årsværk og bifagene udgjorde hver for sig 1 fjerdedel, dvs. 1,25 årsværk.

Formålet med faget *Tysk som Fremmedsprog* var at give de studerende didaktisk og faglig viden og værktøjer til undervisning i tysk som fremmedsprog både i almen sprogundervisning og på akademisk niveau, dvs. indhold og formidlingsmetoder målrettede mod undervisning af bl.a. vordende tysklærere i sprogvidenskab, litteratur, kultur og samfundsforhold ud fra et fremmedsprogsdidaktisk perspektiv.

Denne formelle pædagogiske uddannelse på 1,25 årsværk har jeg suppleret med kurset *Anvendt pædagogik* (afholdt af CBS Learning Lab 26.-27. marts 2004, opfølgning med besøg af en supervisor fra CBS i min undervisning) for at få et indsyn i danske forhold, som efterhånden er uddybet med egen undervisningserfaring (se nedenunder) og workshoppen *Bedømmelse af sproglige præstationer i relation til Den Europæiske Referenceramme for Sprog* (Sprachliche Leistungen dem GER zuordnen, afholdt af TestDaF 30.-31. oktober 2010) for at aktualisere min faglige viden og få nye redskaber til anvendelse i min egen sprogfærdighedsundervisning og eksaminer.

Projektsamarbejde vedr. undervisning

- Aktiv deltagelse i udviklingsgruppe omkring arbejdet med modernisering af fremmedsprogsundervisningen ved SDU i ISKs regi; primus motor i omsætning af tyskfagenes modernisering i praksis ved udarbejdelse af nye studieordninger FS 2009 - ES 2011.
- Samarbejde med e-læringsværkstedet ved SDU omkring indplaceringstest og online-portfolio i ES 2010 og FS 2011.
- Aktiv deltagelse i den tyske faggruppe på SDU i Odense FS 2007 – 2015.
- Deltagelse i en arbejdsgruppe om pædagogisk udvikling på IVK i ES 2008.
- Medlem af Second Language Research Center (SELC) ved SDU 2009 – 2012.

Udvikling af uddannelser og undervisningsmaterialer

I projektet *Nationale stereotyper og marketingstrategier i den dansk-tyske interkulturelle kommunikation* udgjorde udvikling og udarbejdelse af undervisnings- og vejledningsmaterialer til dansk-tysk erhvervskommunikation en betydelig del af projektets målsætning. Der er tale om materialer til undervisning både i mundtlig og skriftlig kommunikation med inddragelse af eksplicit sammenligning af kommunikationskontekster samt sproglige og nonverbale aspekter i interkulturel sammenhæng. Materialerne er tilgængelige på projekthjemmesiden: www.stereotypenprojekt.eu/projektsresultate-r-1/.

På SDU har jeg deltaget i udvikling og planlægning af nye studier samt revision af de eksisterende studier eller dele heraf, fx:

1. Medvirken ved revision af studieordningen i International Virksomhedskommunikation (BA-uddannelserne i tysk) 2010-2011.
2. Udarbejdelse af en undervisningskonception i relation til B2-niveauet i Den Fælles Europæiske Referenceramme for Sprog samt komplet undervisningsmateriale (PPT-præsentationer med undervisningsmaterialer til 13 dobbelte undervisningstimer, e-kompendium for studerende på SDUs e-læringsplatform samt en materialemappe til undervisere både i printet og digital form) til faget *Mundtlig kommunikation 1* i tysk (samdriftsfag på 1. semester på SDU i Odense). Dette materiale, der med mindre aktualiseringer er blevet brugt siden ES 2010, har fået en meget positiv vurdering fra både undervisere og studerende.
3. Udviklingsarbejde ved implementering af software til træning af grammatik og udtale i undervisningen ved CBS og SDU. Dette arbejde er videreført med udarbejdelse af en konception og en tilpasset øvelsesplan i en digital grammatik-træner (Grammatiktrainer Deutsch fra firmaet digitalpublishing) til brug i instruktortimer på 1. semester samdriftsfag (Mundtlig kommunikation 1 og Skriftlig sprogproduktion) i tysk. Vejledning af instruktør i ES 2010.
4. Implementering af digitale indplaceringstests til alle tyskstuderende (Tyske studier, Negot og IVK) på 1. semester på SDU i Odense primo september 2010 & 2011. Resultaterne af testene blev brugt som grundlag til at tage en beslutning om en anbefaling af deltagelse i instruktortimer i tysk udtale og grammatik (jf. pkt. 3, den interne rapport om udviklingsarbejdet i tyskundervisningen kan læses her: <http://erlahallsteinsdottir.files.wordpress.com/2012/02/rapport-2010-moderniseringstiltag.pdf>).
5. Udarbejdelse af en e-portefølje for IVK-studerende (ny studieordning) under inddragelse af det Europæiske Sprogpas til dokumentation af sproglige og faglige færdigheder og refleksion over studieforløbet på SDU (demo: <http://ivkportfolio.wordpress.com/>).

6. Deltagelse i planlægningen af masteruddannelsen *Deutschland heute*, en masteruddannelse i moderne tyske forhold efter murens fald, ved SDU. Ansvarlig for den indholdsmæssige konception af faget *Sprogtrends i tysk*, der formidler en generel indføring i de sidste 20 års udvikling af det tyske sprog, samspillet mellem sprog og samfund og en oversigt over de mest relevante kilder og hjælpemidler til tysk sprog i Tyskland, Østrig og Schweiz, specielt målrettet mod tyskundervisning, dansk-tysk oversættelse og tysksproget kommunikation.
7. Udarbejdelse af undervisningskonceptioner, semesterplan, planlægning af lektioner og udvikling/valg af undervisnings- og eksamensmaterialer i flere af de af mig underviste fag på SDU (se beskrivelse af kurser nedunder).

Pædagogisk grundholdning og udfordringer

En dygtig forsker kan også være en dygtig underviser – og omvendt. En dygtig underviser holder sig fagligt og metodisk ajour, gør brug af aktuelle og relevante metoder og værktøjer, formidler viden på en forståelig og modtagertilpasset måde – det samme gør en dygtig forsker.

Min undervisning og forskning spiller sammen og supplerer hinanden på den måde at enten konceptionen, indholdet eller selve formidlingen i al min undervisning er baseret på min forskning. En del af min forskning ligger inden for anvendt lingvistik, dvs. fremmedsprogstegnelse, leksikografi, oversættelse og korpuslingvistik, hvilket giver mulighed for direkte at inddrage mine – og andre forskeres – aktuelle forskning i både forberedelsesfasen (sprogtegnelsesforskning) og undervisningen. Dybgående indsigt i og deltagelse i aktuel forskning sætter mig i stand til både at levere forskningsbaseret undervisning og forklare de studerende sammenhængen mellem teori og praksis (fx ordbøger & leksikografi; sprogproduktion & tekstlingvistik og kommunikationsteori; interlingval og interkulturel formidling og oversættelse & oversættelsesteori; opbygning af sproglig og interkulturel kompetence & fremmedsprogstegnelse) og dermed udstyre dem med relevante faglige og teoretisk-metodiske redskaber. I min undervisning er der især tale om metakommunikativ viden og praktiske hjælpemidler til brug ved egen sprogproduktion og kulturforståelse i sprogfærdighedsfagene samt teoretisk-metodiske værktøjer og analysefærdigheder i de mere akademiske fag. Derudover har jeg arbejdet som oversætter (dansk-tysk) og guide (tysk), hvilket giver mig mulighed for at inddrage aspekter fra autentiske interkulturelle formidlingsopgaver i min undervisning.

Aktualitet og variation er vigtige stikord i forbindelse med min pædagogiske grundholdning: forankring i aktuel forskning, brug af moderne undervisningsmaterialer, behandling af relevante emner via forskellige medier (audio, video, internet, bøger, software både i sprogfærdighedsfagene og de teoretiske fag), inddragelse af e-læringsmuligheder (software, elektroniske

kompender og opgaveaflevering via SDUs elektroniske undervisningsplatform) og variation i undervisningsformerne er nøglebegreber i beskrivelsen af min undervisning. Metoderne er i høj grad afhængige af det enkelte fag – der skal andre metoder til i sprogfærdighedsfagene end i de teoretiske fag – mens alle fag har til fælles, at jeg udarbejder ppt-præsentationer. Præsentationerne bruger jeg til at strukturere undervisningen, integrere forskellige medier, markere overgangen mellem forskellige undervisningsformer og øvelser og som en mulighed for de studerende til at fordybe sig i de gennemgåede emner efter undervisningen hhv. for fjernstuderende til at følge med i undervisningen.

Næsten alle undervisere har haft problemer med at motivere de studerende til at aktivt deltage i diskussioner og gruppearbejde i undervisningen. Denne slags problemer oplever jeg efterhånden kun sjældent. Min erfaring er, at de studerende har en stor respekt for faglig kunnen, men at de også stiller store krav til en forståelig og varieret formidling og vejledning i anvendelse af det faglige viden i dialog med underviser og under inddragelse af praktiske øvelser, fx i form af analyse- og evalueringsopgaver, egne (frivillige) oplæg (hvor underviser med fordel kan vejlede i planlægningsfasen) og praksisrelevante cases, hvor de studerende opfordres til at deltage på egne faglige og sproglige præmisser og får et uddybende feedback på deres præstation.

Sammenfattende oversigt over undervisning og vejledning

Jeg har efterhånden samlet omfattende undervisningserfaringer både på BA- og kandidatniveau ved universiteter (Syddansk Universitet i Odense og Slagelse, CBS og Islands Universitet) samt ph.d.-niveau (gæsteundervisning ved Universitetet i Santiago de Compostela og Universitetet i Leipzig) og ved gennemførelse af fagligt relevant privatundervisning (Fokus advokater i Odense).

Fra februar 2007-januar 2012 var jeg på skift ansat som undervisningsassistent, ekstern lektor og videnskabelig assistent ved SDU, hvor jeg har undervist både på BA- og kandidatniveau og på forskellige studier: Tyske studier, Negot og IVK i Odense samt IVK i Slagelse. I alle fag har jeg selvstændigt stået for undervisningens indholdsmæssige og metodiske konception, planlægning, gennemførelse og eksamination.

I 2010 afholdt jeg gæsteundervisning på BA-, MA- og ph.d.-niveau ved Friedrich-Schiller-Universität Jena, Universität Leipzig og Universidad de Santiago de Compostela.

2012-2013 underviste jeg tysk grammatik, et sprogvidenskabeligt valgfag og mundtlig kommunikation som ekstern lektor ved KU.

Ved CBS underviste jeg tysk sprogvidenskab og grammatik i ES 2003 og FS 2004. Denne undervisnings konception og gennemførelse blev udarbejdet i samarbejde med de andre undervisere. Ud over undervisningen stod jeg for en implementering af grammatiksoftware i undervisningskonceptionen, bl.a. med en indholdsmæssig tilpasning af en øvelsesplan til

Erla Hallsteinsdóttir

computerprogrammet og en udarbejdelse af en vejledning til de studerende. Formålet med dette arbejde var, at de studerende sideløbende til undervisningen selvstændigt skulle øve den tyske grammatik med hjælp af interaktive computerøvelser.

Yderligere har jeg undervisningserfaring fra Islands Universitet i FS 2003, hvor jeg underviste i sprogvidenskab (lingvistiske begreber, syntaktiske og semantiske teorier) og fremmedsprogsdidaktik (tyskundervisningen i Island – nye medier i tyskundervisning). Denne undervisning og eksamination har jeg selvstændigt konciperet, planlagt og gennemført.

Oversigt over undervisning og vejledning ved (1) Københavns Universitet, (2) Syddansk Universitet i Odense og Slagelse (3) CBS og (4) Islands Universitet samt (5) gæsteundervisning:

Københavns Universitet

FS 2013

- *Mundtlig sprogfærdighed* (BA-niveau, 4. semester: del af faget Litteratur II og mundtlig sprogfærdighed).

ES 2012

- *Basissprog* (BA-niveau, 1. semester: del af faget Tysk i Europa og Danmark & Basissprog i Modul I: Sprog og tekster 1).
- *”Stadt”* (valgfag på BA-niveau, 3./5. semester).

Syddansk Universitet

Vejledning af ph.d.-afhandlinger ved SDU

Vejledning af 2 ph.d.-afhandlinger (SDU Odense og Sønderborg):

- *Stereotype kategoriseringer og forklaringsmodeller i den dansk-tyske interkulturelle kommunikation* (hovedvejleder: 1/2014-6/2015, bivejleder: 7/2015-12/2016).
- *Branding the Nation - China's Soft Power Efforts and How We Respond to the Rise of China* (oprindelig titel: *Confucianism and the Chinese model of development*) (bivejleder: 12/2013-5/2014).

Vejledning af BA- og specialeafhandlinger samt praktikforløb ved SDU:

Vejledning af 5 BA-projekter (IVK, Slagelse):

- *Lidl und der deutsch-dänische Kulturunterschied* (FS 2011).
- *Sociallaw in Denmark and Germany* (FS 2011).
- *Krisenkommunikation* (FS 2011).
- *Kommunikation mellem MAN Diesel & Turbo og handelsnationen Kina* (ES 2010).
- *Kindergärten aus Nykøbing Falster und Rostock, eine Analyse* (ES 2010).

Vejledning af 5 speciale-afhandlinger:

- *Das Dänemarkbild der Deutschen. Ein Einblick in Stereotype und Vorurteile der Deutschen* (Studiengang Skandinavistik an der Eberhard Karls Universität Tübingen, bivejleder og censor: ES 2014-FS 2015).
- *Typical Danish – National Stereotypes of the Danes and their Meaning within Marketing Communication. A comparative Study among students in Northern Germany (Flensburg) and Southern Germany (Stuttgart) to identify stereotypes of the Danes and to give appropriate suggestions for communicating Denmark as products' country of origin* (Economics and Business Administration – Brand Management and Marketing Communication, bivejleder: FS 2014).
- *The Brand of Endrup Andelsmejeri – in the Past, Present and Future* (ES 2011).
- *Bevæggrunde for at søge de danske skoler i Sydslesvig og de tyske skoler i Sønderjylland sammenstillet med indflydelsen af det danske mindretal i Sydslesvigs og det tyske mindretal i Sønderjyllands selvforståelse og fremmedforståelse* (FS 2010).
- *Finanskrisens metaforer* (ES 2010).

Vejledning af 2 praktikforløb, 1 på BA- og 1 på Kandidatniveau ved IVK i Slagelse og Odense).

Undervisning

ES 2014

- *Dansk-tyske nationale stereotyper i teori og praksis* (valgfag på BA- og kandidatniveau, Tyske studier samt BA-niveau, IVK & Negot, Odense, med Katarina Le Müller og Philipp B. Koll)

FS 2014

- *”Deutsche Sprache – ~~schwere~~ leichte Sprache”*: at forstå tysk-danske sprogkontraster og -ligheder (valgfag på BA- og kandidatniveau, Tyske studier samt BA-niveau, IVK & Negot, Odense, med Klaus Geyer).

ES 2013

- *Mundtlig kommunikation 1* (BA-niveau, 1. semesters samdriftsfag, Odense).

FS 2013

- *Texte* (valgfag på BA- og kandidatniveau, Tyske studier samt BA-niveau, IVK & Negot, Odense).

ES 2011

- *Det tyske sprogs morfologi* (valgfag på BA- og Kandidatniveau, Tyske studier, Odense).
- *Mundtlig kommunikation 1* (BA-niveau, 1. semesters samdriftsfag, Odense).
- *Mundtlig kommunikation 3* (BA-niveau, 3. semester, Negot, Odense).
- *Erhvervskommunikation 1* (BA-niveau, 3. semester, IVK, Odense).
- *Erhvervskommunikation 2* (BA-niveau, 3. og 5. semester, Negot og IVK, Odense).

FS 2011

- *Dansk-tysk Kommunikation i praksis: Tekstforfatning og oversættelse* (valgfag på BA- og kandidatniveau, Tyske studier samt BA-niveau, IVK & Negot, Odense).

ES 2010

- *Mundtlig kommunikation 1* (BA-niveau, 1. semesters samdriftsfag, Odense).
- *Erhvervskommunikation 1* (BA-niveau, 3. semester, IVK, Odense).

FS 2010

- *Introduktion til lingvistik* (valgfag på BA- og kandidatniveau, Tyske studier, Odense).
- *Sprogbeskrivelse II* (BA-niveau, 2. semester, Tyske studier, Odense).

Erla Hallsteinsdóttir

- *Dansk-tysk Kommunikation i praksis: Tekstforfatning og oversættelse* (valgfag på BA-niveau, IVK, Odense).
- *Tysk interkulturel faglig formidling og interaktion (oversættelse)* (BA-niveau, 6. semester, IVK, Slagelse).

ES 2009

- *Mundtlig kommunikation 1* (2 hold på BA-niveau, 1. semesters samdriftsfag, Odense).
- *Mundtlig kommunikation 3* (BA-niveau, 3. semester, Negot, Odense).
- *Erhvervs kommunikation 1* (BA-niveau, 3. semester, IVK, Odense).
- *Tysk markedsforhold* (BA-niveau, 5. semester, IVK, Slagelse).

FS 2009

- *Tekstforfatning* (Kandidatniveau, 2. semester, IVK Odense).

ES 2008

- *Mundtlig kommunikation 1* (2 hold, BA-niveau, 1. semesters samdriftsfag, Odense).
- *Tysk virksomhedskommunikation I: Teori og metode* (Kandidatniveau, 1. semester, IVK Odense).
- *Tekstlingvistik* (valgfag på BA- og Kandidatniveau, Tyske studier, Odense).

ES 2007

- *Mundtlig kommunikation 1* (2 hold, BA-niveau, 1. semesters samdriftsfag, Odense).

FS 2007

- *Leksikologi og leksikografi* (valgfag på BA- og Kandidatniveau, Tyske studier, Odense).

CBS København

- *Sprogkundskab III* i FS 2004.
- *Sprogkundskab II* i ES 2003.
- *Sprogkundskab IV* i ES 2003.

Islands Universitet

- *Tysk sprogvidenskab* i FS 2003.
- *Fremmedsprogsdidaktik i tysk som fremmedsprog – tyskundervisning in Island* i FS 2003.

Gæsteundervisning

30. juni 2015:

- Erasmus-lærermobilitet: 2 undervisningstimer, BA-niveau (sproglig manifestation af (nationale) stereotyper) og 3 undervisningstimer MA-niveau (dansk-tysk erhvervskommunikation: kulturalitet og funktional adækvathed) ved Herder-Institut, Universität Leipzig.

19.-21. maj 2014:

- Erasmus-lærermobilitet: 2 undervisningstimer, BA-niveau (faste ordforbindelser i tyskundervisningen) og 3 undervisningstimer MA-niveau (nationale stereotyper i sproget – i sprogundervisningen) ved Universitetet Maribor.

11.-17. april 2014:

- Erasmus-lærermobilitet: 2 undervisningstimer, BA-niveau (faste ordforbindelser i tysk som fremmedsprog) og 3 undervisningstimer MA-niveau (dansk-tyske nationale stereotyper og tysk som fremmedsprog) ved Herder-Institut, Universität Leipzig.

12.-20. september 2013:

- Erasmus-lærermobilitet ved Vigdís Finnbogadóttirs Insitut for Fremmedsprog, Islands Universitet Reykjavík.

13.-14. december 2010:

- Erasmus-lærermobilitet *Kontrastive Phraseologie og Einführung in die Phraseologie in Deutsch als Fremdsprache* (à 2 undervisningstimer) ved Institut für Auslandsgermanistik/ Deutsch als Fremd- und Zweitsprache, Friedrich-Schiller-Universität Jena.

19. maj 2010:

- Erasmus-lærermobilitet: *Vom Suchen und Finden von festen Wortverbindungen: korpuslinguistische Ansätze in der Phraseologie* (2 undervisningstimer, BA-niveau) og *Kontrastive Phraseologie* (3 undervisningstimer, phd-niveau) ved Herder-Institut, Universität Leipzig.

21.-22. Januar 2010:

- Phd-kursus *Kontrastive Phraseologie: Theorie(n), Methode(n) & Praxis* (6 undervisningstimer) ved Universitetet i Santiago de Compostela, Spanien.

Beskrivelse af enkelte fag

Beskrivelse af enkelte fag: Indehold, undervisningsmetoder og evaluering ved (1) Københavns Universitet, (2) Syddansk Universitet i Odense og Slagelse (3) CBS og (4) Islands Universitet.

Københavns Universitet

- **Basissprog** (BA-niveau, 1. semester: del af faget Tysk i Europa og Danmark & Basissprog i Modul I: Sprog og tekster 1). Kurset, som omfatter tre timer om ugen + en times tutorial til øvelse, skal sikre, at alle har et solidt basisniveau i tysk grammatik, forstået både som abstrakt viden og evnen til at formidle denne, evnen til at beskrive basale forskelle og ligheder i dansk og tysk grammatik og endelig evnen til at anvende grammatikken i praktisk produktion og afkodning af tekst. I kurset indgår også oversættelse fra dansk til tysk, hvor hovedvægten ligger på retskrivning, sætningsbygning, bøjning og ordforråd. Pensum: ca. 350 sider.

- **"Stadt"** (valgfag på BA-niveau, 3./5. semester, lingvistisk del). For de fleste mennesker findes der kun et tysk sprog, men tysk er mangfoldig og har en stor variation. Faktisk er variationen i det tyske sprog så stor at flere af de autentiske sproglige varianter ofte er årsag for forståelsesproblemer. I den lingvistiske del af valgfaget beskæftiger vi os med tre empiriske områder: 1. geografisk variation i det tyske sprog; 2. bysprog versus provinssprog hhv. sprog på landet; 3. de kulturelle fingeraftryk i sproget i storbyer. De 5. eksemplarisk valgte byer er fordelt på forskellige dialekter og delstater. Vi tager udgangspunkt i aktuel sociolingvistisk forskning og grundlæggende overvejelser om sproglig variation i tysk.

- **Mundtlig sprogfærdighed** (BA-niveau, 4. semester: del af faget Litteratur II og mundtlig sprogfærdighed). I undervisningen trænes og bevidstgøres den studerende om forskellige aspekter af den mundtlige sprogfærdighed såsom udtale, aktivering af passivt ordforråd, stilleje i forhold til kommunikationssituation og forskellige mundtlige 'genrer', brugen af idiomer og faste vendinger, elementer, der strukturerer talen, diskussionsteknik o. lign.

Syddansk Universitet

- **Mundtlig kommunikation 1** (BA-niveau, 1. semester, samdriftsfag, Odense): Kurset er et introduktionskursus med det formål at styrke de studerendes mundtlige og metakommunikative sprogfærdigheder. Jeg har stået for design og udarbejdelse af en helt ny konception og materialer til kurset, der blev taget i brug i ES 2010. Ud over de sproglige færdigheder, udgør en bevidsthed om forskellige kommunikationsformer og -midler et vigtigt aspekt af kurset. Undervisningen bygger på indholdet af en praktisk håndbog i kommunikation på tysk og er i høj grad præget af de studerendes aktive deltagelse. Den består af korte oplæg og diskussioner om forskellige

temaer med et gennemgående kontrastivt tysk-dansk perspektiv (bl.a. argumentation, tiltaleformer på tysk og dansk, kropssprog, præsentationsteknikker, høflighedsformer, tysk og dansk mentalitet, kultur, arbejdsmarked, medier, DDR), studenterforedrag og -præsentationer, praktiske øvelser i små grupper og rollespil. Som et middel til at opnå korrekt udtale valgte jeg at bruge lærersoftware fra det tyske firma digitalpublishing (www.digitalpublishing.de) med individuel tilrettelæggelse af øvelser tilpasset de enkelte studerendes behov for udtaletræning. Denne del af undervisningen blev i ES 2010 erstattet af instruktortimer med computerstøttede grammatik- og udtaleøvelser, der blev koordineret med undervisningen i fagene Mundtlig kommunikation og Skriftlig sprogproduktion. Evalueringsrapport fra ES 2010 vedlægges som bilag.

- **Mundtlig kommunikation 3** (BA-niveau, 3. semester, Negot, Odense): I undervisningen arbejdede jeg på at fordybe de studerendes metakommunikative forståelse parallelt med at forbedre deres mundtlige sprogfærdighed, forhandlings- og formidlingsteknikker med øget fokus på økonomisk sprog og virksomhedskommunikation. Undervisningen var i høj grad præget af de studerendes aktive deltagelse i praksisrelevante øvelser, præsentationer og rollespil, mens min rolle hovedsageligt bestod i en funktion som moderator og vejleder. Kursets konception har jeg selv defineret og dertil har jeg udarbejdet materialer som bygger på et gennemgående case med forskellige situationer og genrer i kommunikationen mellem et tysk og et dansk firma.

- **Erhvervskommunikation 1** (BA-niveau, 3. semester, IVK, Odense) formidler grundlæggende kommunikationsteoretiske aspekter samtidig med at de studerende skal opbygge fagspecifikt ordforråd og udvikle færdigheder i at selv skrive, oversætte og mundtligt begå sig i udvalgte genrer inden for dansk-tysk. virksomhedskommunikation. Jeg har undervist kurset tre gange. Første gang kunne jeg bygge min konception på tidligere underviseres konception og materiale, hvor dog en del blev udskiftet med mere aktuelt materiale, større fokus på mundtlig virksomhedskommunikation, interkulturel formidling, skrivning og konceptoversættelse (i relation til andre oversættelsesmuligheder) og inddragelse af de studerende i evaluering af opgaver. Anden og tredje gang justerede jeg konceptionen ud fra mine erfaringer. Jeg brugte gennemgående (ægte) cases for at illustrere forretningsgangens genrer og som grundlag for skriveopgaver med inddragelse af både sproglige og ikke-sproglige kommunikative aspekter (høflighed, stil, variation, forståelighed, genrespecifikke aspekter, kommunikationspartnerens relation, selv- og fremmedbillede, dansk-tyske forhold). Yderligere lagde jeg en endnu større fokus på, mundtlig kommunikation og en introduktion til brug af hjælpemidler som hånd- og ordbøger, korpusser og paralleltekster. Både undervisningens indhold og metodik er forankret i min forskning i sprogtilegnelse, ordforråd (leksikografi, korpuslingvistik, brug af faste ordforbindelser og sproglige byggesten) og oversættelse. Evalueringsrapport fra ES 2010 vedlægges i bilag.

- **Erhvervskommunikation 2** (BA-niveau, 3. og 5. semester, Negot og IVK, Odense) er et todelt fag: først behandles de genrer i virksomhedskommunikation, der bruges ved afvigelser fra standardforretningsgangen. Derefter behandles mindre standardiserede genrer som pressemeddelelser, brochurer, nyhedsbreve, produkt- og firmapræsentationer. Første del byggede på et gennemgående case med en kort opfriskning af forretningsgangens standardgenrer og de i Erhvervskommunikation 1 behandlede aspekter. Efterfølgende satte vi fokus på mundtlig og skriftlig kommunikation i forbindelse med afvigelser i form af fejl, mangler og forsinkelse (rykkere, reklamation og svar herpå), hvor de studerende også skulle evaluere hinandens tekster. I fagets anden del valgte de studerende 1 ud af 3 cases (forskningsprojekt, vinproducent, universitet), hvor de skulle beskrive den kommunikative kontekst og skrive og evaluere tre tekster (firmaprofil, brochure og pressemeddelelse). Undervisningen bestod af forelæsninger og gruppearbejde med det formål, at de studerende skulle lære at reflektere over egen arbejdsmåde (grupperarbejde med protokol, metakommunikative kommentarer, skrivning vs. oversættelse) under inddragelse af genrespecifikke, sproglig- kulturelle, situative og kommunikationsteoretiske aspekter (bl.a. kulturel betinget behov for informationer og brug af fagsprog, grafiske midler og billeder i relation til modtager). Faget var en stor succes og alle 29 tilmeldte studerende bestod eksamen (udarbejdelse af en tysksproget brochure med en metakommunikativ kommentar på grundlaget af danske tekster, bedømt af ekstern censor).

- **Tysk markedsforhold** (BA-niveau, 5. semester, IVK, Slagelse): Kurset giver en oversigt over tyske markedsforhold fra dansk perspektiv, men hovedvægten lægges på skriftlig formidling på det tyske marked hhv. mellem Danmark og Tyskland med tekstforfatning og oversættelse af virksomhedsrelevante tekster. Efter en introduktion til brug af hjælpemidler som hånd- og ordbøger, korpuser og paralleltekster skulle de studerende parallelt til formidlingen af viden om det tyske marked og rådgivende institutioner arbejde case-baseret med et firma og fiktive kommunikationssituationer (mini-cases), der byggede på hinanden.

Vi lagde ud med en oversættelse af den relevante tyske branchebeskrivelse ("din chef vil gerne overtale sin bank til at finansiere et eksportfremstød i Tyskland, du skal oversætte den relevante branchebeskrivelse til dansk til brug i samtalen i banken"), efterfulgt af et brev til en rådgivende institution ("Din chef fik pengene og han beder dig om at skrive et brev til et handelskammer i Tyskland med et ønske om adresser på potentielle samarbejdspartnere. Brevet skal indeholde en kort beskrivelse af firmaet"), en firmaprofil ("Firmaets reklamebrev har båret frugt og I har fået en forespørgsel fra et interesseret tysk firma, der beder om nærmere oplysninger. Din chef beder dig om at udarbejde en firmabeskrivelse, der også kan bruges som firmaprofil på "Danish Export" hjemmeside."), valg mellem reklame, internetside og flyer ("Det tyske firma vil gerne sælge jeres produkter, men I skal selv stå for markedsføringen i Tyskland, du skal udarbejde materialer dertil.") og afsluttede forløbet med udarbejdelse af en marketingsstrategi (semesterprojekt med mundtligt forsvar). Langt de fleste valgte at arbejde med en mindre økologisk vinproducent på

Sjælland, hvilket åbnede op for en livlig diskussion om sprog- og kulturforskelle, kulturelle forudsætninger, brands, målgrupper, etc. Både undervisningens indhold og metodik er forankret i min forskning i sprogtilegnelse (sproglige og kulturelle forudsætninger), ordforråd (leksikografi, brug af faste ordforbindelser og sproglige byggesten) og oversættelse.

- **Tysk Virksomhedskommunikation I: Teori og metode** (Kandidatniveau, 1. semester, IVK Odense): I undervisningen gennemgik jeg forskellige teoretiske og metodiske forudsætninger for at analysere, planlægge og udføre en række kommunikationsopgaver i relation til virksomheders interne og eksterne kommunikation. Udgangspunkt var et kommunikationsteoretisk forankret tekstanalysemodel og Ulla Fix' bog "Texte und Textsorten – sprachliche, kommunikative und kulturelle Phänomene". Bogen suppleredes med relevante artikler med det formål at give en bred oversigt over forskellige analyseaspekter, fx. pragmatik, semiotik, metafor-teori, modalitet (sprog-billede-layout-relationer), genreteori, oversættelse, kognition (tekstforståelse og -produktion) og kultur. Min formidling var i form af korte forelæsninger med diskussion, delvist i grupper samt obligatoriske studenteroplæg med efterfølgende diskussion.

- **Tekstforfatning** (Copy Writing) (Kandidatniveau, 2. semester, IVK Odense): I dette kursus blev den grundlæggende teoretiske viden fra kurset "Tysk Virksomhedskommunikation I: Teori og metode" omsat i praksis. De studerende skulle selv skrive virksomhedsrelevante tekster. I det der var tale om kandidatniveau, skulle de studerende selv holde teoretiske oplæg om genrespecifik i de gennemgåede genrer (2 studerende til hvert oplæg), dvs. forklare rammebetingelserne for de tekster, der var genstand for skriveopgaverne. Yderligere skulle de studerende evaluere de andre studerendes tekster 1 gang i løbet af semestret og præsentere resultatet med mundtlige oplæg. Min rolle bestod i vejledning i forberedelsesfasen til de teoretiske oplæg og moderation af diskussioner og individuel vejledning til skrivearbejdet i timerne. En del af kurset blev afholdt som en 1-dags-workshop (6 timer) med et større skriveprojekt.

- **Dansk-tysk Kommunikation i praksis: Tekstforfatning og oversættelse** (valgfag på BA-niveau (6. semester), IVK, Odense): Kurset sætter fokus på det praktiske arbejde med at skrive, oversætte og evaluere både litterære og ikke-litterære tekster. Dette betyder på den ene side fokus på den skriftlige formulering på både dansk og tysk og på den anden side en teoretisk diskussion af tekster som en kommunikationsopgave, der skal planlægges nøje mht. kommunikationssituationen. Kurset tager udgangspunkt i oversættelsesteoretiske aspekter, gængse kommunikationsmodeller, sprogbrugeres kognitive og kulturelle forudsætninger og sprogets byggesten. Tekst- og genrebegrebet diskuteres som en del af en kompleks kommunikationssituation, hvor andre – også ikke sproglige – aspekter har en stor indflydelse på at skrive og forstå tekster (fx afsender – modtagerrelation, kommunikationens mål, faglig og kulturel viden og kontekst). Der tilstræbes indordning af virksomhedsrelateret tekstforfatning i autentiske skrive-/oversættelsessituationer med tekster som firmaprofil, pressemeddelelse, nyhedsbreve, hjemmeside, prospekt, produktbeskrivelse, reklametekster osv., men også de

mere kreative genrer som digte og noveller inddrages. Undervisningen er bygget op omkring de studerendes skrive- og oversættelsesopgaver, der hver især bruges til at sætte fokus på forskellige aspekter af skrive- og oversættelsesprocessen: sproglige strukturer, kulturelle og vidensbaserede forudsætninger, dansk-tyske forskelle, genrespecifik og relationen mellem sprog og ikke-sproglige aspekter (fx. visualiseringsmuligheder, sproglige billeder, mediespecifikke muligheder og grænser). Opgaverne løses fortrinsvis i grupper for at stimulere refleksionen over egen skrive- og oversættelsesproces og opnå en bevidsthed om, hvad der sker ved oversættelse. Undervisningen foregår med teoretisk prægede underviseroplæg, studenteroplæg, diskussion og løsning af opgaver og individuel gennemgang af opgaveløsninger. Evalueringsrapport vedlægges. Eksamensform: undervisningsdeltagelse og porteføljeopgaver. Kurset var valgfag på alle tyskstudier på SDU i FS 2011 med to forskellige eksamensform: porteføljeopgaver (IVK) og fri hjemmeopgave (Tyske studier).

- **Texte** (valgfag på BA- og kandidatniveau, Tyske studier samt BA-niveau, IVK & Negot, Odense). Kurset sætter fokus på dansk-tysk kommunikation i praksis, dvs. det praktiske arbejde med at skrive, oversætte og evaluere tekster. Dette betyder på den ene side fokus på den skriftlige formulering på tysk og på den anden side en teoretisk diskussion af tekster som en kommunikationsopgave, der skal planlægges nøje mht. kommunikationssituationen. Kurset tager udgangspunkt i de gængse kommunikationsmodeller, sprogbrugerens kognitive og kulturelle forudsætninger og sprogets byggesten. Tekst- og genrebegrebet diskuteres som en del af en kompleks kommunikationssituation, hvor andre - også ikke sproglige - aspekter har en stor indflydelse på forfatning og forståelse af tekster (fx afsender - modtagerrelation, kommunikationens mål, faglig og kulturel viden og forståelseskontekst). Kontrastive aspekter mellem tysk og dansk ligesom genrespecifik, oversættelse og relationen mellem sprog og ikke-sproglige aspekter vil blive tematiseret. Der tilstræbes indordning af tekstforfatning i autentiske skrive-/oversættelsessituationer med tekster som pressemeddelelse, nyhedsbrev, hjemmeside, prospekt og reklametekster men også litterære tekster som digte osv.

- **Tysk interkulturel faglig formidling og interaktion (oversættelse)** (BA-niveau, 6. semester, IVK, Slagelse): Kurset er en fortsættelse af faget Tyske markedsforhold. De studerende trænes til at formidle markedsrelevante indhold især via oversættelse af danske virksomhedstekster til tysk. Samtidigt gives en teoretisk oversigt over interkulturel kommunikation og oversættelsesteorier samt omsætning af disse i praksis. Pga. de studerendes manglende sproglige kompetencer og deraf opståede problemer i det forudgående semester valgte jeg at inddrage en del grammatiske aspekter og mundtlige øvelser i undervisningen, bl.a. i relation til konkrete interkulturelle aspekter i tysk-dansk kommunikation (tiltaleformer, høflighed, smalltalk, telefonisk kommunikation, forhandling).

- **"Deutsche Sprache – schwere leichte Sprache": at forstå tysk-danske sprogkontraster og -ligheder** (valgfag på BA- og kandidatniveau, Tyske studier samt BA-niveau, IVK & Negot, Odense,

sammen med Klaus Geyer). Tysk sprog = svært sprog er en gængs opfattelse i Danmark. Men er tysk virkelig så svært for danskere? Og hvis ja, hvad er det, der gør det tyske sprog så svært? I dette kursus sætter vi det tyske sprog i et lidt anderledes perspektiv. Med udgangspunkt i udvalgte sproglige aspekter (fonologi, morfologi, syntaks; tekst, diskurs; semantik, kommunikation – dette aftales nærmere ud fra deltagerenes interesser) anvender vi en konsekvent sammenlignende tilgang til dansk og tysk, hvor vi sætter sprogenes ligheder og fællestræk i centrum. På grundlaget af relevante modeller og teorier lærer de studerende at anvende metoder til at sammenligne sprog på forskellige måder og på forskellige præmisser, hvor sammenligningen sættes i relation til dens formål inden for discipliner som fremmedsprogsindlæring og -undervisning, oversættelse, tekstforfatning, sprogbeskrivelse og leksikografi (fremstilling og brug af ordbøger). De studerende skal opnå færdigheder i at anvende deres viden om dansk og tysk i relation til deres brug af sproget i praksis, dvs. i konkrete kommunikative handlinger (pragmatik). Desuden skal de studerende tilegne sig metasproglige færdigheder i at analysere og beskrive ligheder og forskelle i dansk og tysk samt viden om, hvordan man kan formidle tysk-danske forskelle og fællestræk fx i sprogundervisning, kommunikationsrådgivning og translationssammenhæng.

- **Tekstlingvistik** (valgfag på BA- og Kandidatniveau, Tyske studier, Odense): Tekster er sproglige enheder som indgår i en kompleks lingvistisk, tekstuel og kulturel kontekst. Den forholdsvis unge sprogvidenskabelige disciplin tekstlingvistik beskæftiger sig med tekster og tekster var ligeledes genstand i dette valgfag. Kurset behandlede spørgsmål som *Hvad er en tekst? Hvad består tekster af? Hvilke typer af tekster findes der?* Først introducerede jeg en generel model over tekstualitetsaspekter, som efterfølgende blev diskuteret og anvendt ved analyser af tysksprogede tekster. Inden for tekstlingvistikken beskriver tekstgrammatikken sammenslutningen af sproglige enheder i tekstoverfladen (kohæsion) og den indholdsmæssige sammenhæng (kohærens). Disse to aspekter blev uddybet nærmere, hvorved følgende aspekter blev inddraget: ord-, sætnings- og tekstgrammatik, grammatiske midler og strukturer, leksikalske midler og struktureringer, pragmatiske betingelser og teksttypespecifikationer og sprogspecifikke egenskaber og ikke-sproglige betingelser (tysk-dansk).

- **Leksikologi og leksikografi** (valgfag på BA- og Kandidatniveau, Tyske studier, Odense): Kursets formål var at give oversigt over følgende emner og aspekter indenfor leksikologi og leksikografi:

- grundlæggende begreber og teorier indenfor leksikologi med relation til anvendte discipliner som leksikografi, sprogdidaktik og oversættelsesteori;
- grundlæggende aspekter i leksikografi;
- vigtige (online) kilder (ordbøger og korpuser) for forskningen i tysk (og dansk) leksikologi;
- ordforrådets opbygning, struktur og beskrivelsesprincipper (synkrone og diakrone aspekter);

- kontrastiv (tysk-dansk) leksikologi og leksikografi.

I den første halvdel af kurset formidlede jeg teoretisk viden om leksikologi (opbygning, struktur og beskrivelse af ordforrådet) og leksikografi (ordbogsforskningens grundlag). I den anden halvdel uddybede de studerende det teoretiske viden ved dets anvendelse i praktiske analyser.

- **Introduktion til lingvistik** (valgfag på BA- og kandidatniveau, Tyske studier, Odense): Kurset giver en oversigt over grundlæggende sprogvidenskabelige discipliner (som semiotik, semantik, leksikologi, fraseologi, leksikografi, morfologi, syntaks, pragmatik, tekstlingvistik, oversættelsesteorier, kontrastive lingvistik, korpuslingvistik og sociolingvistik), diskussioner om lingvistikens relevans for andre forskningsområder (sprogdidaktik, translatologi, leksikografi, litteraturvidenskab) og forskellige sprogteoretiske opfattelser. Kursets udgangspunkt er en lærebog (inkl. opgaver) med en kognitiv tilgang til sprogvidenskab. Yderligere inddrog jeg en multimedial oversigt over lingvistik (Linkolon: <http://www.linse.uni-due.de/linkolon/index.htm>), en online grammatik (<http://canoo.net/>) samt egne og andre aktuelle forskningspublikationer. Ud over øvelserne i lærebogen skulle de studerende løse en større korpuslingvistisk opgave inkl. analyse af sprogdata, sammenligning af tysk og dansk og problematisering af samspillet mellem korpuslingvistiske og kognitive aspekter. Eksamensform: fri hjemmeopgave, hvilket viste sig ikke at være særligt hensigtsmæssigt, idet de studerende først på 3. semester lærer akademisk skrivning. Kurset fik en meget positiv evaluering og evalueringsrapporten vedlægges.

- **Sprogbeskrivelse II** (BA-niveau, 2. semester, Tyske studier, Odense) er et kursus i at anvende grammatisk analyseværktøjer ved beskrivelse af autentiske tekster. På grund af sværhedsgraden på den obligatoriske undervisningsbog (grammatikhåndbog fastlagt af fastansat fagansvarlig underviser) valgte jeg altid at bruge den første af to undervisningstimer til en forklarende forelæsning med henvisninger til mere forståeligt materiale (bl.a. www.canoo.net) opbrudt af spørgsmål og mindre diskussioner. Emnet fra forelæsningen uddybede jeg ved øvelser og diskussioner i den anden time. En del af mine forelæsninger blev dog erstattet af frivillige teoretiske studenteroplæg, hvor de fleste studerende gjorde brug af muligheden for at gennemgå sine oplæg sammen med mig inden undervisningen. Fra den fastansatte fagansvarlige underviser modtog jeg kun en semesterplan med opdeling af pensum i grammatikhåndbogen på de enkelte uger. Jeg har derfor selv defineret kursets metodiske design, teoretiske niveau og indhold, dvs. analysetekster, øvelser og supplerende aktuel forskningslitteratur samt udarbejdet udførlige ppt-præsentationer (bl.a. for at tilgodese fagets to fjernstuderende). En del af undervisningen kunne forankres i min forskning i fremmedsprogstilegnelse og ordforrådsforskning og en del byggede på min tidligere erfaring med undervisning i tysk grammatik og lingvistik samt inddragelse af aktuel forskningslitteratur. Eksamensformen er fastlagt som to skriftlige hjemmeopgaver, hvilket viste sig ikke at være særligt hensigtsmæssigt, idet de studerende først på 3. semester lærer akademisk skrivning. De studerendes evaluering af kurset var meget positiv og evalueringsrapporten vedlægges i bilag.

Erla Hallsteinsdóttir

- **Det tyske sprogs morfologi** (valgfag på BA- og Kandidatniveau, Tyske studier, Odense): I faget beskæftigede vi os med de morfologiske hovedkategorier fleksion og orddannelse. Efter en introduktion til morfologiens grundbegreber og en kort oversigt over fleksionsmorfologiens kategorier i relation til grammatikkens regler (som behandles udførligt i sprogbeskrivelseskurserne) fokuserede vi på den tyske orddannelse. De studerende skulle danne sig et overblik over generelle orddannelsesprincipper i det tyske sprog og derefter fordybe sig i orddannelsens relevans ud fra aktuel forskningslitteratur med forskellige perspektiver: funktionel, didaktisk, fremmedsprogdidaktisk, korpuslingvistisk, leksikologisk og kontrastiv.

CBS København

- **Sprogkundskab I, III og IV** (BA-niveau, 1., 2. og 3. semester): Kurserne indeholdt en grundlæggende gennemgang af den tyske grammatik fra A til Ø med praktiske øvelser og brug af lærersoftware fra firmaet digitalpublishing, samt en introduktion til tysk sprogvidenskab med fokus på morfologi, syntaks og semantik.

Islands Universitet

- **Tysk sprogvidenskab** (BA-niveau, 2. semester): Kurset indeholdt en introduktion til lingvistiske begreber, syntaktiske og semantiske teorier.

- **Fremmedsprogdidaktik ved Islands Universitet: tysk in Island – nye medier i tyskundervisningen** (BA-niveau 4./6. semester): Kurset tog udgangspunkt i tyskundervisningen i gymnasier Island. Det indebar en kort gennemgang af gængse teorier og metoder i fremmedsprogundervisningen, lærnertyper og -teknikker efterfulgt af kursets hovedtema "nye medier i tyskundervisningen" med udgangspunkt i læreplanerne for tysk og design af konkrete opgaver under inddragelse af nye medier, især computer.

Fagrelevant privatundervisning

I perioden september 2008 – juni 2009 underviste jeg jurister, sekretærer og receptionister i tysk mundtlig kommunikation på begynderniveau, især telefonisk kommunikation og kundebetjening, samt mundtlig sprogfærdighed, smalltalk og juridisk tysk på avanceret niveau hos Focus advokater i Odense.

Yderligere har jeg en stor erfaring i formidling af kulturel viden i en tværfaglig interkulturel sammenhæng fra mit arbejde som guide i Island og på Fyn.